

O MORALNIM PRETPOSTAVKAMA ANTIFAŠIZMA

*„Nema uzaludne smrti
Svaka smrt po jedna poruka
Mnogo smrti mnogo poruka
Strašne smrti strašne poruke“.*

Dušan Radović
Stihovi sa spomenika u Građanima

Antifašizam ima moralne obaveze da spasi od zaborava činjenice koje su, same za sebe i za buduća vremena, potvrda tragičnih zbivanja - da doprinese rasvjetljavanju i točnijem sagledavanju počinjenih zločina fašista, nacista, rasista, ustaša, klera i drugih. Ta se misao - obaveza - nikada ne smije napustiti i ona nadograđuje moralni lik prošlih, sadašnjih i budućih slobodoljubivih generacija.

Historijska istina o tragičnim zbivanjima naroda Evrope i Jugoslavije jedino može da se utvrdi ako njeni živi učesnici mogu slobodno da opišu kako su se događaji odvijali, a naročito ako mogu mučenici da opišu muke koje su podnijeli - kako bi ostavili budućim generacijama svoje viđenje historijskih zbivanja, jer će neumitna vaga historije sve odnijeti. Sve one žrtve do kojih su doveli diktatorski režimi u razdoblju između dva svjetska rata, a naročito u drugom svjetskom ratu - oko šesdeset miliona - zahtjevaju svoje mjesto na stranicama savremene historije, ne samo zbog utvrđivanja istine, nego i zbog toga da bi se na vrijeme spriječila nova istrebljenja nedužnog stanovništva - drugih nacija, nacionalnih manjina, etničkih skupina, rasa, religija ili ideološkog opredjeljenja.

Za antifašiste ne postoji dilema - ima li razlike između jednog groba i masovne grobnice. Ako pod masovnom grobnicom zamislimo holokaust, odnosno njegov učinak, zar nije svaki grob svakog pojedinca ona najmanja mjera zločina. Pri čemu valja uzeti u obzir da iza, npr. krematorija, zloglasnih logora, nisu ostali ni grob pojedinca, ni masovna grobnica, pa, što nije beznačajno, ni dim, razvejan uglavnom na prostorima njemačkih zemalja i njihovih satelita, a tu je i tzv. NDH. Smrt čovjekova, njegova nasilna smrt, smrt bilo kojeg pojedinca jest, dakle, u krajnjoj liniji ujedno i smrt kolektiva, naroda, nacije, čovječanstva. Jer je svaka i „najmanja“ smrt tek karika u beskonačnom lancu naše ukupne smrti.

Stoga i historija drugog svjetskog rata, koja se dogodila modernoj civilizaciji, korespondira s grčkim mitovima, egipatskim spisima, s prvim tekstovima u kojima se raspravlja o smislu ljudske civilizacije. Za antifašizam uspomene na one kojih više nema, koji dadoše svoje živote postaju jedina stvarnost i jedina realnost. Uspomene su stražari, onih ubojica i zločinaca, nestalih, uhvaćenih ili pobjeglih, preodjevenih u „mirne građane“ u nekom Paragvaju, ili Boliviji ili Argentini. A različno je u sjećanju samo bol, lični neprenosivi gubitak. Strah, žalost i užas koji se sruči nad ljudskom vrstom - i zato su sva sjećanja za antifašiste i neobično slična i neobično različita, jer govore o sreći, nadi, ponosu, hrabrosti i dostojanstvu - a kada dublje pogledaš suvremenu stvarnost kao da je ostala laž, hipokrizija, licemjerje.

Hoće li antifašizam, hoćemo li mi i do kada živjeti u strahu da će se ponovo naći neko da nas tamani i da će isti pronaći i „valjano opravdanje“ i legitiman razlog kako bi dokazao da je čovjek smrtno i nemoćan!?

Piše: doc. dr. sc. Pavle Vukčević
Udruženje "Naša Jugoslavija"
e-mail: pavlevukcevic@gmail.com